

Kadry i płace

kancelarie rp

Kancelarie RP to nowa jakość w usługach prawniczych. Sieć prawna zrzesza dynamicznie rozwijające się, w pełni niezależne kancelarie ze wszystkich województw, a doświadczeni specjaliści udzielają kompleksowej pomocy prawnej.

PRZESTĘPSTWA GOSPODARCZE

Konfiskata rozszerzona batem na przedsiębiorców

Wykorzystanie przedsiębiorstwa do osiągnięcia korzyści znacznej wartości z popełnienia przestępstwa może prowadzić do jego konfiskaty nie tylko wobec samego sprawcy przestępstwa popełnionego z jego użyciem, lecz również w stosunku do jego właściciela.

KRZYSZTOF ROŻKO
MATEUSZ PISARSKI

Przewidziana w kodeksie karnym instytucja konfiskaty rozszerzonej winna skłaniać każdego właściciela przedsiębiorstwa do poświęcania szczególnej uwagi analizie celów oraz skutków zawieranych w jego ramach transakcji. Przestępstwa gospodarcze, takie jak np. oszustwa gospodarcze, przestępstwa karuzelowe czy pranie brudnych pieniędzy, mogą być bowiem popełniane nie tylko z wykorzystaniem przedsiębiorstwa w tym celu utworzonego, lecz również z wykorzystaniem przedsiębiorstwa prowadzącego legalną działalność gospodarczą. Sprawca przestępstwa nie musi zaś być jego właścicielem, a źródłem osiągniętej korzyści mogą być także czynności zgodne z prawem dokonywane po jego popełnieniu, np. nabycie rzeczy ruchomej czy nieruchomości za środki pochodzące z przestępstwa.

Warunkiem orzeczenia przez sąd przypadku przedsiębiorstwa nienależącego do sprawcy przestępstwa jest:

- skazanie sprawcy za przestępstwo,
- osiągnięcie przez sprawcę – zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio – korzyści majątkowej znacznej wartości, np. przez zaksięgowanie jej jako dochód przedsiębiorstwa,
- ustalenie, że przedsiębiorstwo służyło do popełnienia tego przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści,
- udowodnienie przedsiębiorcy zamiaru w umożliwieniu użycia przedsiębiorstwa do popełnienia tego przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści.

Przepadki przedsiębiorstwa

Przypadkowi może ulec przedsiębiorstwo rozumiane jako zorganizowany zespół wszystkich składników niematerialnych i materialnych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej (art. 55¹ kodeksu cywilnego). Przy czym przypadkiem na podstawie art. 44a § 1 lub 2 kodeksu karnego może być objęte tylko przedsiębiorstwo należące do osoby fizycznej, w tym prowadzone w formie spółki cywilnej. Przypadkiem na tej podstawie nie może zatem zostać obciążona spółka kapitałowa, w której udziały lub akcje należą do osób prawnych czy przedsiębiorstwa spółek osobowych prawa handlowego. Przypadek wobec ta-

kich podmiotów może zostać zastosowany na podstawie art. 8 ustawy z 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione.

Nie może ulec przypadkowi także część przedsiębiorstwa, jego filia czy oddział. Ponadto nie można orzec przypadek przedsiębiorstwa, jeżeli służyło ono do popełnienia innego przestępstwa niż to, za które ma zostać skazany sprawca. Przy czym przypadek całego przedsiębiorstwa może zostać orzeczony także w przypadku wykorzystania nawet jednego (lub kilku) ze składników przedsiębiorstwa.

Korzyść majątkowa znacznej wartości

Pojęcie „korzyści znacznej wartości” należy odnieść do definicji „mienia znacznej wartości” zawartej w art. 115 § 5 k.k., zgodnie z którą mieniem znacznej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 zł. Może zostać uzyskana przez sprawcę zarówno bezpośrednio (np. poprzez wejście w posiadanie ruchomości, nieruchomości, wierzytelności, środków płatniczych oraz papierów wartościowych, a także wszelkich innych świadczeń i praw majątkowych), jak i pośrednio, tj. w wyniku obrotu korzyściami pierwotnymi (np. uzyskiwanie pożytków z lokaty bankowej opartej na środkach pieniężnych pochodzących z przestępstwa).

Przy czym za korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa uważa się każde mienie, które sprawca objął we władanie lub do którego uzyskał jakikolwiek tytuł w ciągu ostatnich pięciu lat przed popełnieniem przestępstwa do chwili wydania chociażby nieprawomocnego wyroku w sytuacji skazania go za przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica jest nie niższa niż pięć lat, lub popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa (art. 45 § 2 k.k.).

Wykorzystanie przedsiębiorstwa w działalności przestępczej

Przedsiębiorstwo może służyć do popełnienia przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści. Samo ukrycie korzyści pochodzącej z przestępstwa może polegać na:

ZDANIEM AUTORÓW

Krzysztof Rożko
radca prawny, Wspólnik Zarządzający w Krzysztof Rożko i Wspólnicy Kancelaria Prawna

Mateusz Pisarski
radca prawny, Krzysztof Rożko i Wspólnicy Kancelaria Prawna

Bez wątpienia konfiskata rozszerzona stanowi ważne narzędzie w walce z przestępczością zorganizowaną. Pozwala na sprawne pozbawianie sprawców środków finansowych mogących służyć ich dalszej działalności przestępczej. Jej stosowanie powinno cechować się jednak ogromną dozą ostrożności i odbywać się wyjątkowo ze względu na nieodwracalne skutki konfiskaty dla samego przedsiębiorstwa, w szczególności w odniesieniu do właścicieli przedsiębiorstw niebędących sprawcami. Wobec konsekwencji z niego płynących przypadek winien być orzekany rozważnie po wnikliwej analizie każdej sprawy oraz postawy intelektualno-wolucjonalnej właściciela przedsiębiorstwa, który winien pamiętać o przyznanej mu przez ustawodawcę gwarancji ochrony jego praw w postaci nadania mu praw strony w postępowaniu karnym w przypadku zagrożenia przypadkiem (art. 91b k.p.k.). Uzasadnione obawy nasuwają się także w związku z trybem wprowadzania przedmiotowej sankcji do polskiego porządku prawnego, w szczególności w kontekście możliwości wykorzystania przypadku przedsiębiorstwa jako narzędzia represji. Prawo nie może bowiem być traktowane instrumentalnie, jako środek walki z wszystkimi, którzy nie aprobują poczynań danej władzy.

- ukryciu w znaczeniu fizycznym, np. wzmieszeniu w składniki przedsiębiorstwa, celem utrudnienia jej identyfikacji,
- wprowadzeniu jej do przedsiębiorstwa, np. umieszczenie w dokumentach rachunkowych czy ewidencji materiałowych.

Przykładem tego typu działań jest zakup udziałów legalnego podmiotu celem zalegalizowania przestępczych środków finansowych. Przy czym podmiot ten może w ogóle nie służyć do popełnienia przestępstwa, a być wyłącznie miejscem ulokowania pieniędzy. Chodzi tu zarówno o przestępstwa służące fizycznemu ukryciu korzyści, jak i o wykorzystanie księgowości, finansów, dokumentacji, struktury organizacyjnej czy innych instrumentów przedsiębiorstwa służących ukryciu prawdziwego pochodzenia korzyści majątkowej.

Przypadek przedsiębiorstwa nienależącego do sprawcy

Sąd może orzec przypadek przedsiębiorstwa należącego do osoby, która nie dopuściła się jakiegokolwiek istotnego z punktu widzenia

działalności osób trzecich. Nawet jednak w takich wypadkach przypadek powinien zostać poprzedzony stosownym postępowaniem dowodowym. Sąd powinien poddać ocenie zaangażowanie intelektualno-wolucjonalne właściciela w zachowanie przestępne sprawcy.

Sąd nie powinien orzekać przypadku przedsiębiorstwa, jeśli:

- byłby on niewspółmierny do wagi popełnionego przestępstwa, stopnia zawinienia oskarżonego lub motywacji i sposobu zachowania się właściciela przedsiębiorstwa, np. w przypadku zgody właściciela na wykorzystanie swojego przedsiębiorstwa w przestępczym procedurze z obawy o życie swoich najbliższych albo celem minimalizacji rozmiaru szkody,
- szkoda wyrządzona przestępstwem lub wartość ukrytej korzyści nie jest znaczna wobec rozmiaru działalności przedsiębiorstwa, np. wykorzystanie przedsiębiorstwa o wielomilionowej wartości do oszustwa na szkodę kontrahenta o wartości kilku tysięcy złotych,
- byłby on niewspółmiernie dolegliwy dla właściciela przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwo przedmiotem współwłasności

Możliwy jest także przypadek przedsiębiorstwa, gdy jest ono przedmiotem współwłasności. W takiej sytuacji przypadek orzeka się z uwzględnieniem woli i świadomości każdego ze współwłaścicieli oraz w ich granicach (art. 44a § 3 k.k.). Nie można przy tym orzec przypadek w zakresie przekraczającym udział sprawcy w przedsiębiorstwie. Jest to możliwe tylko wtedy, gdy współwłaściciel przedsiębiorstwa chciał, aby przedsiębiorstwo służyło do popełnienia tego przestępstwa lub ukrycia osiągniętej z niego korzyści albo, przewidując taką możliwość, na to się godził.

W razie współwłasności łącznej, np. osób pozostających w związku małżeńskim, gdy zamiar można przypisać tylko jednemu z małżonków, przypadek całości lub części przedsiębiorstwa nie jest możliwy. Orzeczenie przypadku nie będzie możliwe również w razie współwłasności ułamkowej dwóch lub więcej osób, gdy choćby jednemu ze współwłaścicieli nie udowodniono świadomości i woli. /@